

PM 2017:145 VIII (Dnr 152-869/2017)

Boendeplan 2018 med utblick mot 2040

Förslag från äldre nämnden

Uppdrag från budget

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Boendeplan 2018 med utblick 2040, bilaga 2-6, godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Enligt kommunfullmäktiges beslut om budget 2017 framgår att stadsdelsnämnderna/regionerna årligen ska ta fram ett per region gemensamt förslag till plan för att klara vård- och omsorgsboendebehovet. Arbetet samordnas av äldre nämnden som bearbetar förslagen i stadens boendeplan.

Utgångspunkten för boendeplaneringen är en sammanvägd bedömning av behov, trender och kvalitetsutveckling för stadsdelsnämndsområden och staden som helhet. Äldreboendeplanen ska godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämndernas löpande beslut gällande större förändringar av stadens äldreboendebestand.

Beredning

Ärendet har initierats av äldre nämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till äldre nämndens förslag till boendeplan och anser att det kan vara ett strategiskt viktigt verktyg i stadens arbete med att nå vision om Ett Stockholm för alla samt målet Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg med god kvalitet. Inför nästa äldreboendeplan bör en mer genomgripande analys göras av stadens korttidsboenden och dagverksamheter.

Mina synpunkter

Alla Stockholms äldre har rätt till ett tryggt boende. Den som har behov av en lägenhet i ett vård- och omsorgsboende eller servicehus ska få det. För äldre som inte har stora behov av vård men som känner sig ensamma och otrygga i sina bostäder ska det finnas möjlighet att utan biståndsbedömning flytta till en

tillgänglighetsanpassad lägenhet i ett seniorboende. De boendeanternativ som vi har ska vara tydliga och leva upp äldres förväntningar på trygghet och social gemenskap.

Jag är mycket positiv till att staden tar ett samlat grepp över den långsiktiga boendeplaneringen för äldre. Vi står inför omfattande demografiska förändringar och för att klara den utmaningen krävs att vi redan nu planerar för hur vi ska tillgodose äldres behov av trygga och anpassade bostäder till rimliga kostnader i framtiden. På sikt förväntas antalet invånare som är 80 år och äldre bli ungefär dubbelt så många jämfört med idag, vilket innebär ett kraftigt ökat behov av både biståndsbedömda och icke-biståndsbedömda boenden för äldre.

Även utformningen av offentliga miljöer och övrig samhällsplanering kommer att behöva genomsyras av ett äldreperspektiv. Därför är det positivt att äldrenämnden har fått i uppdrag att ta fram ett stadsövergripande program för en äldrevänlig stad, som ska syfta till att öka äldres möjligheter att leva ett hälsosamt och självständigt liv med högre delaktighet i viktiga samhällsfrågor.

När vi för andra året i rad lägger fram en boendeplan med utblick mot år 2040 får nämnderna ett bra underlag att förhålla sig till när det gäller behovet av utbyggnad av vård- och omsorgsboenden. Jag ser också fram emot att nästa års boendeplan än mer konkretiserar den planeringsfas som projekten befinner sig i och även gör en djupare behovsanalys av korttidsboenden och dagverksamheter.

Vidare är utbyggnaden av icke biståndsbedömda boenden för äldre strategiskt viktig för staden. Idag råder stor brist på icke-biståndsbedömda boenden för äldre utan stora hälso- och sjukvårdsbehov, men som lider av oro och ensamhet eller bor i en otillgänglig bostad. Dagens senior- och trygghetsboenden lever inte upp till förväntningarna från denna grupp av äldre. Tillskapandet av aktivitetscenter vid dagens trygghetsboenden och vid de seniorboenden där det är möjligt syftar till att förbättra de icke-biståndsbedömda boendena i Micasas bestånd, genom ökad bemanning och mer tillgång på service.

En enhetlig benämning införs för samtliga Micasas icke-biståndsbedömda boenden för äldre, vilket också kommer att tydliggöras i budget. Samtliga icke-biståndsbedömda boenden kommer att kallas seniorboenden, och Micasas seniorboenden ska i alla fall där det är möjligt ha ett aktivitetscenter. Det innebär att begreppet trygghetsboende kommer att fasas ut i Stockholms stad. Det innebär också enhetliga åldersgränser och kriterier för förmedling. Folkbokföring i Stockholms stad blir ett krav för att söka seniorbostäder i Micasas bestånd, liksom att personen har fyllt 65 år. I förmedlingen kommer dock äldre över 85 år och personer som bor i ett otillgängligt boende eller lider av ensamhet och oro att särskilt prioriteras.

Utgångspunkten är att aktivitetscenter alltid ska tillskapas i anslutning till Micasas seniorboenden i samband med nyproduktion, samt vid så många befintliga boenden som möjligt. Därför är det väldigt positivt att samtliga berörda stadsdelsnämnder erhåller medel för att tillskapa aktivitetscenter i anslutning till befintliga trygghetsboenden, vilka därmed omvandlas till seniorboende med aktivitetscenter.

Stadsledningskontoret konstaterar att det fram till år 2022 finns vård- och omsorgsplatser för att klara behovet av platser med kommunalt huvudmannaskap. Staden får därigenom ett rådrum för att ta ställning till hur befintligt bestånd ska användas och utvecklas. Från och med år 2022 ökar behovet med ytterligare 2 300 platser fram till år 2040, varav knappt 1 400 platser i 22 nya vård- och omsorgsboenden ska tillhandahållas av staden genom kommunalt huvudmannaskap.

I princip handlar det om att bygga ett nytt vård- och omsorgsboende per år mellan 2022 och 2040.

Redan i år har vi kunnat presentera planen för och ritningar av moderna Rinkeby vård- och omsorgsboende, som under hösten ska ut på samråd. Vi ska ha fräscha, moderna boenden som äldre gärna vill bo i. I samband med att Micasa planerar utbyggnaden av vård- och omsorgsboenden undersöks alltid möjligheterna att även rymma seniorboende med aktivitetscenter i detaljplanen. Därutöver arbetar bolaget med en separat plan för ytterligare utbyggnad av hyresrätter för äldre. Jag vill också betona att om vård- och omsorgsboenden bedöms behövas tas bort ur planen bör möjligheten att ersätta med seniorboende med aktivitetscenter utredas.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Boendeplan 2018 med utblick 2040, bilaga 2-6, godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 15 juni 2017

CLARA LINDBLOM

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Boendeplan 2018 med utblick mot 2040
3. Utbyggnadsbehov Västerort
4. Utbyggnadsbehov Innerstaden
5. Utbyggnadsbehov Västra söderort
6. Utbyggnadsbehov Östra söderort

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) enligt följande.

Kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till bifalls delvis.
2. Därutöver anføres följande.

Önskan att påverka sin livssituation finns oavsett ålder och därför ska all omsorg och vård präglas av individens rätt att välja. Den som en dag blir beroende av vård och omsorg ska kunna bli sedd utifrån sina personliga behov. Stockholm ska vara en stad där ingen ska behöva vara rädd för att bli gammal. Man ska heller inte förlora sitt självbestämmande bara för att man behöver andras hjälp. Den som vill bo kvar i sitt ordinarie boende ska få göra det, med stöd av hemtjänst. För den som vill flytta ska det finnas trygga och anpassade alternativ, och man ska kunna flytta i tid. Det är en fråga om värdighet, men framför allt en fråga om frihet.

Från och med 2022 kommer behovet av vård- och omsorgsplatser att öka. Det är bra att majoriteten nu inser att tempot i byggandet av äldreboenden måste trappas upp för att kunna möta en åldrande befolkning. Det är viktigt att de planerade nybyggnationerna inte förblir papperskonstruktioner, utan omvandlas till konkreta planer, samt att såväl nuvarande som

kommande markanvisningar bevakas för att inte förlora sin aktualitet. På olika håll i staden har vi kunnat se hur boenden lagts ner utan att detta varit medtaget i äldreboendeplanen.

Vi vill i detta sammanhang också lyfta betydelsen av att staden i sin mark- och stadsbyggnadspolitik har en beredskap för att tillhandahålla mark för samtliga äldreboenden som behöver byggas – inte bara dem i kommunal regi.

De prognoser som ligger till grund för behovsframskrivningen bygger på den demografiska utvecklingen och på antagandet att såväl nationella som kommunala regler och riktlinjer ligger fast. De ändringar av riktlinjerna som kommunfullmäktige har antagit har inte fått genomslag och många äldre som borde få plats blir utan. De nya riktlinjer som planeras kan komma att förändra bostadsbedömningen, och detta är en faktor som måste vägas in. Vi anser att alla över 85 år som upplever oro, otrygghet och ensamhet och som så vill ska ha rätt till en plats på ett äldreboende i staden.

För det andra bygger hela behovsprognosen på ett antagande om en fördelning 60/40 mellan kommunalt inrättade boenden (såväl i egen regi som på entreprenad) och privat drivna boenden som förmedlas via LOV. Skulle Valfärdsutredningens delbetänkande om ett mycket snävt överskottstak i välfärden bli verklighet, kommer såväl vinstdrivande som icke-vinstdrivande aktörer att slås ut, enligt de varningssignaler som såväl den idéburna sektorn som företagargrupper har skickat. Detta skulle betyda att staden kommer att behöva stå för hela expansionen av äldreomsorgen i framtiden. Redan den långsiktiga osäkerheten om spelreglerna för branschen riskerar att skrämja bort aktörer som hade velat investera i den svenska välfärden. Detta är en konkret risk som måste beaktas i planeringen.

För att nå riktvärdet 60/40 föreslår äldreboendekommittén att bedömningen av olika projekt, exempelvis en begäran om markanvisning från en privat aktör behandlas mer restriktivt eller generöst beroende på hur situationen ser ut lokalt. Vi anser att det därmed finns en påtaglig risk att kväva privata och välbehövliga initiativ till att bygga äldreboenden i sin linda enbart för att upprätthålla formeln 60/40. I det fall då en privat aktör vill bygga ett äldreboende bör staden principiellt inta en positiv attityd.

Likaså behöver förslaget till lokalisering av nya vård- och omsorgsboenden på tomter där förutsättningarna bedöms ge ett kostnadseffektivt/rationellt byggande problematiseras vidare. Per definition är mark i anslutning till goda kommunikationer och service dyr i Stockholm, vilket riskerar att innebära att äldreboenden kommer att byggas i mer perifera lägen. Därmed riskerar vi att bygga äldreboendesolitärer, vilket vi kraftigt motsätter oss. Vi ser gärna att nya äldreboenden byggs som en del i en kvartersstruktur i samklang med övrig stadsbebyggelse.

Tanken i äldreboendeutredningens delrapport var att såväl trygghetsboende med aktivitetscenter som servicehus skulle tas med i boendeplaneringen. Så har inte skett fullt ut. Förhoppningsvis kommer detta att vara implementerat kommande år. Utan en sifferfatt målbild blir ambitionsnivån godtycklig. Vi ser ett stort behov av fler trygghetsboenden i Stockholms stad och vill därför att en plan för detta ska förtydligas i äldreboendeplaneringen.

Redan i detta ärende vill vi flagga för att vi befärar att namnförslaget för den nya boendeform som kommer att ersätta nuvarande trygghetsboende med aktivitetscenter spär på den förvirring som råder idag kring vad som är vad på äldreboendeområdet. Vi återkommer till detta i ärendet om tillskapande av aktivitetscenter vid seniorboenden.

Det finns en plan för att omvandla Micasas senior- och trygghetsboenden till seniorboenden med aktivitetscenter som innebär att befintliga trygghetsboenden först ska omvandlas genom att aktivitetscenter inrättas, därefter seniorboenden. Därefter kan det bli aktuellt att omvandla vissa servicehus, vilket möjliggör att vi i den planeringen kan införliva positiva och negativa erfarenheter från omvandlingen av seniorboenden till trygghetsboende med aktivitetscenter.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Björn Ljung (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut avslås.
2. Äldrenämnden uppdras att återkomma med ett nytt förslag till beslut i enlighet med vad som nedan anförts.

I Stockholm ska ingen behöva vara rädd för att bli gammal. Man ska heller inte förlora sitt självbestämmande bara för att man behöver andras hjälp. Den som vill bo kvar i sitt ordinarie boende ska få göra det, med stöd av hemtjänst. För den som vill flytta ska det finnas trygga och anpassade alternativ, och man ska kunna flytta i tid. Det är en fråga om värdighet, men framför allt en fråga om frihet.

Det är bra att majoriteten nu inser behovet av att öka tempot i byggandet av äldreboenden för att möta en åldrande befolkning. Det är viktigt att de planerade nybyggnationerna inte förblir papperskonstruktioner utan omvandlas till konkreta planer, samt att såväl nuvarande som kommande markanvisningar bevakas för att inte förlora sin aktualitet. Det är också viktigt att avveckling och nybyggnation är samordnade i tid så att det inte uppstår luckor där ett boende läggs ner innan det nya har hunnit öppna. Vi har också på olika håll i staden kunnat se hur boenden lagts ner utan att detta varit medtaget i äldreboendeplanen.

Vi vill i detta sammanhang också lyfta betydelsen av att staden i sin mark- och stadsbyggnadspolitik har en beredskap för att tillhandahålla mark för samtliga äldreboenden som behöver byggas – inte bara dem i kommunal regi. De prognoser som ligger till grund för behovsframskrivningen bygger på den demografiska utvecklingen och på antagandet att såväl nationella som kommunala regler ligger fast. Angående den sista punkten finns några saker att anföra. För det första är biståndsbedömningen idag för snäv. För många äldre som borde få flytta nekas plats. De ändringar av riktlinjerna som kommunfullmäktige har antagit har inte fått genomslag. De nya riktlinjer som planeras kan komma att förändra biståndsbedömningen, och detta är en faktor som måste vägas in. Liberalerna anser att alla över 85 år som så vill borde få plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende, och skulle det kravet bli verklighet kan det leda till att fler servicehusplatser måste skapas.

För det andra bygger hela behovsprognosen på ett antagande om en fördelning 60/40 mellan kommunalt inrättade boenden (såväl i egen regi som entreprenad) och privat drivna boenden som förmedlas via LOV. Skulle Valfärdsutredningens delbetänkande om ett mycket snävt överskottstak i välfärden bli verklighet, kommer såväl vinstdrivande som icke-vinstdrivande aktörer att slås ut, enligt de varningssignaler som såväl den idéburna sektorn som företagargorganisationer har skickat.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Enligt kommunfullmäktiges beslut om budget 2017 framgår att stadsdelsnämnderna/regionerna årligen ska ta fram ett per region gemensamt förslag till plan för att klara vård- och omsorgsboendebehovet. Arbetet ska samordnas av äldre nämnden som bearbetar förslagen från nämnderna i stadens boendeplan.

Utgångspunkten för boendeplaneringen är en sammanvägd bedömning av behov, trender och kvalitetsutveckling för stadsdelsnämndsområden och staden som helhet. Arbetet sker i nära samverkan med berörda regioner, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, kommunstyrelsen och Micasa. Äldre nämnden samordnar arbetet och föreslår beslut om åtgärder. Förslaget till boendeplan behandlas i Referensgruppen för boendeplanering och därefter i Styrgruppen för äldreboendeplaneringen som ska godkänna de förslag som lagts. Därefter arbetas förslagen in i kommande års äldreboendeplanering.

Äldreboendeplanen ska därefter godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämndernas löpande beslut gällande större förändringar av stadens äldreboendebestand. Kommunfullmäktige ger i enlighet med planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt i samband med budgeten.

Äldre nämnden har överlämnat ärendet *Boendeplan 2018 med utblick 2040* till kommunstyrelsen för beslut.

Äldre nämnden

Äldre nämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2017 att i sin helhet godkänna förvaltningens förslag till boendeplan för 2018 med utblick mot 2040 och överlämna det till kommunstyrelsen för beslut.

Reservation anfördes av Erik Slottnér (KD) och Dennis Wedin m.fl. (M), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Ann-Katrin Åslund (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Alfred Askeljung (C) som instämde i reservation av Erik Slottnér (KD) och Dennis Wedin m.fl. (M).

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 april 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen har tillsammans med stadsdelsförvaltningarna, stadsledningskontoret och Micasa analyserat behovet av nödvändiga åtgärder för att möta den kommande efterfrågan av platser på vård- och omsorgsboende. I förslaget till boendeplan redovisas redan beslutade åtgärder och förslag till åtgärder liksom förslag till ombyggnationer och avvecklingar liksom möjliga nyproduktioner. Äldreförvaltningen konstaterar att med de beslut och förslag som redovisas i planen så finns det fram till år 2022 tillräckligt med platser för att klara behovet gällande de kommunala platserna.

Inom ramen för äldreboendeplaneringen har arbete bedrivits för att få en ökad samsyn inom regionerna kring det kommande behovet av nyproduktion, både kommunalt och privat. Förslag

till nyproduktion av vård- och omsorgsboende har planerats på nämndnivå fram till 2040 för att ge möjlighet till en längre planeringshorisont. Äldreförvaltningen vill i sammanhanget särskilt lyfta fram att justeringar kan komma att göras och avstämning behöver ske årligen i samband med äldreboendeplaneringen.

Äldreförvaltningen vill framhålla vikten av samordning av planeringsprocessen mellan stadens samtliga aktörer. Det är av stor vikt att arbetet med boendeplaneringen sker i nära samverkan med berörda regioner/stadsdelsnämnder, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Micasa. Äldreförvaltningen bedömer att samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna inom regionerna behöver förstärkas ytterligare för att se över resurserna och bättre balansera tillgång och efterfrågan, speciellt för mindre målgrupper.

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till att exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret sedan år 2016 deltar i arbetet med boendeplaneringen men ser att samarbetet behöver utvecklas. Det är viktigt att staden får ett samlat grepp om planeringen av bostäder och att äldreperspektivet inkluderas i all samhällsplanering.

Med förslaget till boendeplanering har staden ett visst överskott av platser i nuläget. Äldreförvaltningen vill särskilt lyfta fram möjligheterna att kunna ta ställning till hur befintligt bestånd av boenden ska användas och utvecklas för att motsvara krav samt behov och önskemål hos de äldre. I sammanhanget är det också viktigt att staden antar utmaningen att skapa attraktiva och funktionella bostäder och boenden för stadens åldrande befolkning. Äldreförvaltningen ställer sig positiv till det pågående arbetet med framtagandet av ett ramprogram för stadens nyproduktion. Det är viktigt att skapa attraktiva och innovativa miljöer som äldre vill ha i framtiden.

Jämställdhetsanalys

Andelen kvinnor med någon form av äldreomsorg av totalt antal äldreomsorgstagare uppgår idag till ca 70 procent. Statistik för särskilt boende finns ej i dagsläget men kvinnor är i majoritet även inom vård- och omsorgsboende. Bedömningen är att förslaget till boendeplan inte ger direkta konsekvenser för invånarna beroende på om de är kvinnor eller män. Äldreförvaltningen vill däremot understryka vikten av att eftersträva låga produktionskostnader vid nyproduktion eller renovering för att främja lägre hyror för den enskilde. Hyror i det särskilda boendet, servicehus eller seniorboende är en faktor som är viktigt att ta i beaktande inte minst för att motverka ekonomisk ojämlikhet då kvinnor statistiskt sett har lägre pension än män.

Beredning

Ärendet har initierats av äldrenämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 juni 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till äldrenämndens förslag till *Boendeplan 2018 med utblick mot 2040*. Boendeplanen beskriver på ett övergripande plan inriktning, strategier och förutsättningarna för att Stockholms stad på sikt ska klara behovet av vård- och omsorgsboende för äldre. Därför anser stadsledningskontoret att förslaget kan vara ett strategiskt viktigt verktyg i stadens arbete med att nå visionen om *Ett Stockholm för alla* och mål 1.7 *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg med god kvalitet*.

Äldreboendeplaneringens utredning omfattar dels vilka vård- och omsorgsboenderesurser som respektive stadsdelsnämnd disponerar och dels hur prognosen fram till 2040 ser ut på stadsdelsnämnds nivå. Enligt äldrenämndens bedömning finns det fram till år 2022 tillräckligt med vård- och omsorgsplatser för att klara behovet gällande de kommunala

platserna räknat på en andel om 60 procent kommunala platser. Detta menar stadsledningskontoret ger staden möjlighet att ta ställning till hur befintligt bestånd av boenden ska användas och utvecklas. Från och med 2022 ökar behovet med ytterligare cirka 2 300 nya platser fram till 2040. Med ett antagande om att 60 procent av dessa platser ska tillhandahållas av staden så motsvarar det en utbyggnad om knappt 1 400 nya kommunala platser, ca 22 nya vård- och omsorgsboenden. Stadsledningskontoret vill här lyfta fram att boendets storlek avgör antalet boenden som behöver nyproduceras och det kan finnas fog för att ha en principiell diskussion avseende riktmärken för framtida boendens storlek. Normalt i staden planeras ett äldreboende att omfatta mellan 54 och 90 platser.

Stadsledningskontoret anser att sammanställningen avseende stadsdelsnämndernas planering kan förtydligas. Exempelvis när det gäller behovsutvecklingen för de olika regionerna (västerort, innerstan, västra söderort och östra söderort) saknas det en tydlig beskrivning avseende vad som menas med begreppen "Beslutat", "Planerat", "Möjlig nyproduktion" och "Planerat privat" som är kopplade till tabellerna. Kontoret konstaterar att de förslag till förändringar som redovisas i planen kan ha en varierad status i vilken planeringsfas som ett specifikt projekt kan befinna sig i. Som framgår är det uttryck för en *planeringsinriktning* vilket är något vagt. Det kan till exempel behöva utvecklas om det på projektnivå handlar om en markanvisning som har sökts, en markanvisning som har beviljats eller en markanvisning som planeras. Med anledning av detta menar stadsledningskontoret att analyserna som görs för vissa stadsdelsnämnder riskerar att vara för optimistiska. Som underlag för att beskriva *behovet* av utbyggnad av nya vård- och omsorgsboendeplatser så är dock redovisningen ett bra dokument för berörda nämnder att förhålla sig till.

Stadsledningskontoret noterar att beträffande Bergholmsskolan i stadsdelsnämnden Skarpnäck framgår det att stadsdelsnämnden undersöker möjligheten att bygga ett nytt äldreboende med 72 platser på området. Detta för att ersätta Hemmet för Gamla som troligen inte kommer att godkännas av Arbetsmiljöverket. Hemmet för Gamla föreslås i planen avvecklas helt eller delvis år 2022. Detta boende består av två separata byggnader med en äldre och en nyare del. Stadsledningskontoret anser att det bör utredas om den nyare delen av boendet, som hyser drygt 60 platser med relativt goda förutsättningar att klara dagens krav, kan behållas som vård- och omsorgsboende. Kontoret konstaterar att planeringen av nya platser baseras på det bakomliggande behovet av vård- och omsorgsboende. Utöver ett ökat behov genom fler äldre så måste även platser som avvecklas ersättas. Den utbyggnad som föreslås har beaktat och dimensionerats utifrån detta. Det kan därför behöva förtydligas att planeringen förutsätter att ytterligare platser avvecklas utöver de som explicit redovisas i underlaget. Detta gäller Skolörtens vård- och omsorgsboende i Hässelby-Vällingby samt Dianagården på Östermalm.

Enligt stadsledningskontoret bör nästa äldreboendeplan innehålla en mer genomgripande behovsanalys avseende stadens korttidsboenden och dagverksamheter.

Kommunfullmäktige ger i enlighet med planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt vilket tidigare har gjorts i budget 2017 avseende 9 olika projekt med inriktning färdigställande fram till och med 2026. För två av dessa projekt, ett nytt vård- och omsorgsboende i Skärholmen med angivet färdigställande till 2024 och ett nytt vård- och omsorgsboende i Skarpnäck med färdigställande 2025 har förutsättningarna ändrats. Genom planering av nya vård- och omsorgsboenden i privat regi i dessa områden saknas behov av dessa specifika boenden. Stadsledningskontoret avser att återkomma om att korrigera detta i förslag till budget 2018. Utifrån planeringsunderlaget ser kontoret i dagsläget inga behov att föreslå kommunfullmäktige att ge uppdrag om ytterligare konkreta utbyggnadsprojekt i budget 2018.

På bifogat kartunderlag beskrivs schematiskt på regionnivå utbyggnadsbehovet av nya vård- och omsorgsboenden till och med 2040.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Erik Slottner (KD) och Dennis Wedin m.fl. (M) enligt följande.

Vi föreslår att äldrenämnden beslutar

- att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
- att anförda därutöver följande:

I Stockholm ska ingen behöva vara rädd för att bli gammal. Man ska heller inte förlora sitt självbestämmande bara för att man behöver andras hjälp. Den som vill bo kvar i sitt ordinarie boende ska få göra det, med stöd av hemtjänst. För den som vill flytta ska det finnas trygga och anpassade alternativ, och man ska kunna flytta i tid. Det är en fråga om värdighet, men framför allt en fråga om frihet.

Det är bra att majoriteten nu inser behovet av att öka tempot i byggandet av äldreboenden för att möta en åldrande befolkning. Det är viktigt att de planerade nybyggnationerna inte förblir papperskonstruktioner utan omvandlas till konkreta planer, samt att såväl nuvarande som kommande markanvisningar bevakas för att inte förlora sin aktualitet. Vi har också på olika håll i staden kunnat se hur boenden lagts ner utan att detta varit medtaget i äldreboendepplanen.

Vi vill i detta sammanhang också lyfta betydelsen av att staden i sin mark- och stadsbyggnadspolitik har en beredskap för att tillhandahålla mark för samtliga äldreboenden som behöver byggas – inte bara dem i kommunal regi.

De prognoser som ligger till grund för behovsframskrivningen bygger på den demografiska utvecklingen och på antagandet att såväl nationella som kommunala regler och riktlinjer ligger fast. De ändringar av riktlinjerna som kommunfullmäktige har antagit har inte fått genomslag och många äldre som borde få plats blir utan. De nya riktlinjer som planeras kan komma att förändra bostandsbedömningen, och detta är en faktor som måste vägas in. Vi anser att alla över 85 år som upplever oro, otrygghet och ensamhet och som så vill ska ha rätt till en plats på ett äldreboende i staden.

För det andra bygger hela behovsprognosen på ett antagande om en fördelning 60/40 mellan kommunalt inrättade boenden (såväl i egen regi som på entreprenad) och privat drivna boenden som förmedlas via LOV. Skulle Valfärdsutredningens delbetänkande om ett mycket snävt överskottstak i välfärden bli verklighet, kommer såväl vinstdrivande som icke-vinstdrivande aktörer att slås ut, enligt de varningssignaler som såväl den idéburna sektorn som företagargorganisationer har skickat. Detta skulle betyda att staden kommer att behöva stå för hela expansionen av äldreomsorgen i framtiden. Redan den långsiktiga osäkerheten om spelreglerna för branschen riskerar att skrämja bort aktörer som hade velat investera i den svenska välfärden. Detta är en konkret risk som måste beaktas i planeringen.

För att nå riktvärdet 60/40 föreslår förvaltningen att bedömningen av olika projekt, exempelvis en begäran om markanvisning från en privat aktör behandlas mer restriktivt eller generöst beroende på hur situationen ser ut lokalt. Vi anser att det därmed finns en påtaglig risk att kväva privata och välbehövliga initiativ till att bygga äldreboenden i sin linda enbart för att upprätthålla formeln 60/40. I det fall då en privat aktör vill bygga ett äldreboende bör staden principiellt inta en positiv attityd.

Likasa behöver förslaget till lokalisering av nya vård- och omsorgsboenden på tomter där förutsättningarna bedöms ge ett kostnadseffektivt/rationellt byggande problematiseras vidare. Per definition är mark i anslutning till goda kommunikationer och service dyr i Stockholm, vilket riskerar att innebära att äldreboenden kommer att byggas i mer perifera lägen. Därmed riskerar vi att bygga äldreboendesolitärer, vilket vi kraftigt motsätter oss. Vi ser gärna att nya äldreboenden byggs som en del i en kvartersstruktur i samklang med övrig stadsbebyggelse.

Tanken i äldreboendeutredningens delrapport var att såväl trygghetsboende med aktivitetscenter som servicehus skulle tas med i boendeplaneringen. Så har inte skett fullt ut. Förhoppningsvis kommer detta att vara implementerat kommande år. Utan en sifferfatt målbild blir ambitionsnivån godtycklig. Vi ser ett stort behov av fler trygghetsboenden i Stockholms stad och vill därför att en plan för detta ska förtydligas i äldreboendeplaneringen.

Redan i detta ärende vill vi flagga för att vi befarar att namnförslaget för den nya boendeform som kommer att ersätta nuvarande trygghetsboende med aktivitetscenter spår på den förvirring som råder idag kring vad som är vad på äldreboendeområdet. Vi återkommer till detta i ärendet om tillskapande av aktivitetscenter vid seniorboenden.

Det finns en plan för att omvandla Micasas senior- och trygghetsboenden till seniorboenden med aktivitetscenter som innebär att befintliga trygghetsboenden först ska omvandlas genom att aktivitetscenter inrättas, därefter seniorboenden. Därefter kan det bli aktuellt att omvandla vissa servicehus, vilket möjliggör att vi i den planeringen kan införliva positiva och negativa erfarenheter från omvandlingen av seniorboenden till trygghetsboende med aktivitetscenter.

Reservation anfördes av Ann-Katrin Åslund (L) enligt följande.

Liberalerna föreslår att äldrenämnden beslutar:

- att avslå förvaltningens förslag till beslut
- att uppdraga åt förvaltningen att återkomma med nytt förslag till beslut i enlighet med vad som nedan anförts.
- att anförda därutöver följande:

I Stockholm ska ingen behöva vara rädd för att bli gammal. Man ska heller inte förlora sitt självbestämmande bara för att man behöver andras hjälp. Den som vill bo kvar i sitt ordinarie boende ska få göra det, med stöd av hemtjänst. För den som vill flytta ska det finnas trygga och anpassade alternativ, och man ska kunna flytta i tid. Det är en fråga om värdighet, men framför allt en fråga om frihet.

Det är bra att majoriteten nu inser behovet av att öka tempot i byggandet av äldreboenden för att möta en åldrande befolkning.

Det är viktigt att de planerade nybyggnationerna inte förblir papperskonstruktioner utan omvandlas till konkreta planer, samt att såväl nuvarande som kommande markanvisningar bevakas för att inte förlora sin aktualitet. Det är också viktigt att avveckling och nybyggnation är samordnade i tid så att det inte uppstår luckor där ett boende läggs ner innan det nya har hunnit öppna. Vi har också på olika håll i staden kunnat se hur boenden lagts ner utan att detta varit medtaget i äldreboendeplanen.

Vi vill i detta sammanhang också lyfta betydelsen av att staden i sin mark- och stadsbyggnadspolitik har en beredskap för att tillhandahålla mark för samtliga äldreboenden som behöver byggas – inte bara dem i kommunal regi.

De prognoser som ligger till grund för behovsframskrivningen bygger på den demografiska utvecklingen och på antagandet att såväl nationella som kommunala regler ligger fast. Angående den sista punkten finns några saker att anföras. För det första är biståndsbedömningen idag för snäv. För många äldre som borde få flytta nekas plats. De ändringar av riktlinjerna som kommunfullmäktige har antagit har inte fått genomslag. De nya riktlinjer som planeras kan komma att förändra biståndsbedömningen, och detta är en faktor som måste vägas in. Liberalerna anser att alla över 85 år som så vill borde få plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende, och skulle det kravet bli verklighet kan det leda till att fler servicehusplatser måste skapas.

För det andra bygger hela behovsprognosen på ett antagande om en fördelning 60/40 mellan kommunalt inrättade boenden (såväl i egen regi som entreprenad) och privat drivna boenden som förmedlas via LOV. Skulle Valfärdsutredningens delbetänkande om ett mycket snävt överskottstak i välfärden bli verklighet, kommer såväl vinstdrivande som icke-

vinstdrivande aktörer att slås ut, enligt de varningssignaler som såväl den idéburna sektorn som företagarorganisationer har skickat.

Detta skulle betyda att staden kommer att behöva stå för hela expansionen av äldreomsorgen i framtiden. Redan den långsiktiga osäkerheten om spelreglerna för branschen riskerar att skrämja bort aktörer som hade velat investera i den svenska välfärden. Detta är en konkret risk som måste beaktas i planeringen.

Tanken i äldreboendeutredningens delrapport var att såväl trygghetsboende med aktivitetscenter som servicehus skulle tas med i boendepaneringen. Så har inte skett fullt ut. Förhoppningsvis kommer detta att vara implementerat kommande år. Utan en siffersatt målbild blir ambitionsnivån godtycklig.

Liberalerna värnar servicehusen. Vi ser helst att servicehus är ett alternativ oavsett var man bor i staden, vilket betyder att det vore önskvärt att servicehus öppnas i delar av staden där de inte längre finns.

Det finns en tydlig tågordning kring seniorboendena med aktivitetscenter som innebär att befintliga trygghetsboenden först ska omvandlas genom att aktivitetscenter inrättas, därefter seniorboenden. Först därefter kan det bli aktuellt att omvandla servicehus – kommunfullmäktige har fastslagit att omvandling av andra fastigheter än trygghetsboenden och seniorboenden kräver mer förberedelser. Liberalerna menar att det är avgörande att denna tågordning respekteras.

Inga fler servicehus bör omvandlas förrän det är klart vilken kvalitet den nya boendeformen egentligen håller och vad hälsoeffekterna blir för de boende. Anledningen till att vi liberaler värnar om servicehusen är för att de har den typ av service- och trygghetsnivå som bidrar till ett bättre och friskare åldrande. Detta får vi inte förskingra i brådrasket.